Україні: Указ Президента України від 22 лип. 1998 р. № 810/98.

5. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: у двох томах: Том. 1. Загальна частина. Ред колегія: В. Б. Авер'янов (голова). Київ: Юридична думка, 2004. С. 150-151.

УДК 342.565.2 (043.2)

Кириченко В. В., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Толкачова І. А., к.ю.н.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Конституційна реформа щодо правосуддя дала можливість фізичним та юридичним особам оскаржувати норми національного законодавства щодо їх відповідності Основному Закону. Таке нововведення було пов'язане із заснуванням в Україні 30 вересня 2016 року інституту конституційної скарги. Але не зважаючи на те, що офіційно цей інститут був створений у 2016 році, на практиці він зміг запрацювати лише після прийняття Конституційним Судом України Регламенту від 22 лютого 2018 року, а також сформування колегій і сенатів Суду, які уповноважені розглядати надіслані особами скарги.

Для того, щоб оцінити ефективність застосування конституційної скарги, варто проаналізувати досвід її впровадження в інших країнах. Інститут конституційної скарги є у багатьох державах Центральної Європи. Так, у Латвії, менш ніж через рік після впровадження індивідуальної конституційної скарги у 2001 році тодішній голова Конституційного Суду Латвії зазначив, що навіть за такий короткий час не важко стверджувати, що запровадження конституційної скарги є надзвичайно важливим у становленні «держави закону» [1].

Досліджуючи ефективність інституту конституційної скарги, не варто обмежуватися метою його діяльності у вузькому сенсі (захистом прав громадян), адже в першу чергу, метою конституційної скарги є визнання неконституційності закону України (повністю або якоїсь частини). Тобто, подаючи конституційну скаргу особа, реалізовує не лише свої особисті права, а й діє від імені колективного суб'єкта права, адже рішення Конституційного Суду України буде мати загальнообов'язковий характер, а не стосуватися лише конкретної справи.

На основі вищенаведеного, варто провести паралель із сучасним станом українського конституціоналізму. Україна прагне до створення правової держави та розвиненого громадянського суспільства, що так само неможливо без права громадян безпосередньо впливати на всі гілки

державної влади. Діяльність інституту конституційної скарги буде ефективною щодо стимулювання демократизації державного механізму. Завдяки конституційній скарзі вплив громадян на майбутні рішення політиків, представників органів державної влади та суддів буде сильнішим. Діяльність даного інституту забезпечить здійснення не лише судочинства, а й правосуддя.

Як нам відомо в Україні гостро постає проблема невиконання рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Тому ще однією перевагою в діяльності інституту конституційної скарги є можливість таким чином зменшити кількість надходження заяв до ЄСПЛ. Але з іншого боку існує проблема перевантаження Конституційного Суду України скаргами. Так, у Німеччині справи щодо індивідуальних конституційних скарг складають близько 95% від загального навантаження Федерального Конституційного Суду Німеччини. Ще одним прикладом може слугувати Словенія, де Конституційний Суд звернувся до законодавців з проханням обмежити можливість подачі індивідуальних конституційних скарг на рік, через велику їх кількість, що спричинила перевантаження [1]. Щоправда, в Україні поки що низьким є показник надходження скарг до Конституційного Суду України. Так, у 2019 році було подано всього 193 конституційні скарги, 110 з яких визнано такими, що підлягають поверненню через невідповідність вимогам закону [2].

Ще одним аргументом, який часто висувається критиками даного інституту полягає в тому, що його діяльність не принесе значних результатів, натомість значними будуть витрати. Досвід європейських держав показує, що зазвичай невелика кількість скарг задовольняються (лише 2-5%) [3, с. 17].

У Литві процес розвитку інституту конституційної скарги було зупинено, причиною цьому, скоріш за все, послугувало визнання неконституційними багатьох актів жорсткої економії Конституційним Судом Литви, які були спрямовані на подолання кризи. Тому існують побоювання щодо порушення балансу між Конституційним Судом України та парламентом, внаслідок збільшення можливості втручання першого у законодавчу владу.

Аналізуючи конституційне законодавство стає зрозумілим те, що в Україні запроваджено саме нормативну конституційну скаргу, а не повну як в Австрії, Чехії, Іспанії та Німеччині. Її відмінність від другої полягає в тому, що нормативна конституційна скарга може бути подана лише з приводу конституційної норми права, яка була застосована у конкретному рішенні, але не стосовно застосування даної норми органами державної влади. Нормативна конституційна скарга забезпечує зменшення конфліктних ситуацій між Конституційним Судом та судами загальної юрисдикції і дасть змогу запобігти тому, що Конституційний Суд зможе

перебрати на себе фактичне верховенство серед судів загальної юрисдикції.

Отже, на підставі проведеного дослідження можна зазначити наступне: запровадження інституту конституційної скарги в Україні може принести для держави не лише позитивний досвід, а й додаткові проблеми. Для того, щоб їх уникнути необхідно з самого початку розвитку даного інституту сформувати жорсткі межі його діяльності аби не порушувався баланс у державній владі. Лише таким чином, ми зможемо спрямувати інститут конституційної скарги на ефективну діяльність. Варто не забувати, що для забезпечення прав та свобод людини діють всі гілки державної влади, які повинні нести за це відповідальність, тому право на конституційну скаргу має існувати і бути дієвим в будь-якій правовій державі, але потрібно встановити чітке регулювання його меж.

Література

1. Жалімас Дейнюс. Індивідуальна конституційна скарга: на шляху до оптимальної моделі захисту прав людини, 2015. URL: https://uba.ua/ documents/ events/2015_10_02-01/Zalimas%2001.10.2015.pdf (дата звернення: 20.02.2020).

2. Романченко Т. Інститут конституційної скарги не створює інструменту для перегляду остаточного рішення. *Закон і бізнес*. 2019. URL: https://zib.com.ua/ua/ 136926-institut_konstituciynoi_skargi_ne_stvoryue_ instrumentu_ dlya_.html. (дата звернення: 20.02.2020).

3. Abramavičius A. Konstitucinio skundo samprata ir reikšmė konstitucinėje teisminėje kontrolėje. Jurisprudencija, 2007. № 11(101). С. 17.

УДК 343.31 (043.2)

Кравчук Т. В., студентка,
Вінницький державний педагогічний університет
ім. Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
Науковий керівник: Толкачова І. А., к.ю.н.

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ СУВЕРЕНІТЕТУ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ

У 2014 році Україна підписала Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої [1], що стало ще одним кроком для забезпечення суверенітету та територіальної цілісності України. В цей же час відбулась окупація Російською Федерації значної частини територій України – Автономної Республіки Крим, частини Донецької та Луганської областей.

На сучасному етапі розвитку Україна знаходиться на межі існування, що пояснюється загрозою територіальній цілісності держави через